03/05/2019

“Ние няма да рискуваме нашето спасение”. Писмо на дванайсет атонски старци по повод ситуацията в Украйна До почитаемия Свещен Кинотис на Света Гора Атон в Карея

Високопреподобни всечестни отци и братя во Христе, благословете!

С голяма скръб и тревога научаваме за това, което се случва в Православната църква като цяло вследствие на неканоничното предоставяне на автокефалия на разколниците в Украйна без съгласието на каноничната автономна Украинска църква начело с митрополит Онуфрий, която продължава да смята новите “автокефалци” за разколници, не е в общение с тях, а въз основа на свещените канони – и с всички, които са в общение с разколниците. Руската църква вече прекъсна общение с Вселенската патриаршия, която въпреки ясната забрана на свещените канони предостави самоволно автокефалия, излизайки от своите граници и нахлувайки в чужда юрисдикция. Точно така ще постъпят и другите Поместни църкви, както те вече заявиха. По този начин съществува заплаха от разширяване и разпространение на разкола в мащаби, подобни на разкола от 1054 г. Все още не са заздравели раните, предизвикани от събора в Колимбари в Крит, който с въцърковяването на ереси и с подкрепата си за всееереста на

икуменизма скъса всяка връзка с осъждащата тези ереси православна отеческа и съборна традиция.

Ние сме изправени пред нови рани върху тялото на Църквата и изключителната отговорност за тях лежи върху Вселенската патриаршия, когато се оправдават вече не ереси, а разколи. По този начин се нанася удар и възникват препятствия за спасението на хората, защото Светото Писание и отеческата традиция многократно учат, че ереста и разколът водят до погибел, защото там не действа Светият Дух. Ще се ограничим само с няколко свидетелства.

Смятайки разкола за второ след ереста еклисиологично отклонение, Василий Велики учи, че “отстъпилите от Църквата вече нямат благодатта на Светия Дух. Благодатта се е изтощила, защото е прекъснато законното приемство” [1]. По-нататък той продължава, като казва, че разколниците вече не могат чрез тайнствата да предават на други благодатта, от която сами са отпаднали: “Но откъснатите, ставайки миряни, не са имали вече властта нито да кръщават, нито да ръкополагат, и не са могли да дадат на други благодатта на Светия Дух, от която сами са отпаднали” [2]. Също и Йоан Златоуст, стремейки се да предотврати разколите, учи, че да разцепваш Църквата е не по-малко зло от това да изпаднеш в ерес: “Създаването на разделения в Църквата е не по-малко зло от изпадането в ереси” [3]. Според него нищо не гневи така Бога, като разделенията и разколите, и цитира мнението на един свят мъж, според когото дори мъченическата кръв не може да измие греха на разкола [4].

Ереста и разколът са дела на дявола. Когато не успява да попречи на спасението чрез ереси, той действа така, че да провокира разколи. Тринадесетото правило на състоялия се по време на Фотий Велики през 861 г. Двукратен Константинополски събор демонстрира в сгъстен вид начина на мислене на цялата Църква: “Вселукавият, след като пося в Църквата Христова семената на еретическите плевели и видя как мечът на Духа ги изсича с корен, стъпи на друг път в коварството, опитвайки се да раздели Христовото тяло с безумието на разколниците” [5].

Причината да се тревожим и да напишем това писмо е, че като светогорци ние искаме да проявим решителност и да не се окажем съпричастни на разкола, подлагайки по този начин на опасност своето спасение. Изоставили сме света и удоволствията на света и насочваме душата и тялото си към аскетични подвизи, за да получим Божията милост. Нима не би било непростимо нехайство и безумие да опропастим всичките си трудове и

упования, причастявайки се заедно с отлъчените от евхаристийно общение украински разколници? С хора, низвергнати от своята църква – Руската, към която те принадлежат повече от три века в съгласие с неизменното, непрекъснато и общо признание на всички православни, включително и Вселенската патриаршия? В този случай каноничната традиция е ясна. Тридесет и третото правило на Лаодикийския събор забранява съвместни молитви с еретици и разколници: “За това, че не трябва да се молим заедно с еретици и разколници” [6]. А Второто правило на Антиохийския събор определя, че всеки, който е в общение с отлъчени, трябва и сам да бъде извън общение, и че никоя друга църква не може да възстанови отлъчените от общение: “Да не бъде, прочее, позволено да имаме общение с отлъчени и да приемаме в една църква онези, които не са приемани в събранието на друга църква. Ако ли пък някой от епископите, или презвитерите, или който и да е от клира влезне в общение с отлъчени, то да бъде и той сам извън общение като нарушаващ църковното правило” [7]. Никой синод на друга църква не може да възстанови отлъчените от общение, а само онзи, който ги е отлъчил. Онези, които нарушават това правило (както постъпи патриарх Вартоломей с украинските разколници, които бяха отлъчени и низвергнати от Руската църква и които само тя може да върне в общението на верните), сами подлежат на отлъчване от Църквата. Тъй повелява и Четвъртото правило на същия Антиохийски събор: “Ако епископ, низвергнат от църковен събор, или презвитер, или дякон, низвергнат от своя епископ, дръзне да извърши някакво служение — дали епископът според това, което е вършил преди, или презвитерът, или дяконът, — то за него вече няма надежда нито да бъде възстановен от друг такъв събор, нито да се оправдае. Освен това, всички, които са общение с тях, трябва да бъдат отлъчени от Църквата, особено ако те, знаейки, че лицата, с които са в общение, са отлъчени, все пак дръзват да влизат в общение с тях” [8].

Църковната ситуация в Украйна се усложни опасно след като патриарх Вартоломей нахлу незаконно в чужда юрисдикция и влезе в общение с отлъчени от Църквата разколници. Преди 1686 г. Украйна се е подчинявала на Вселенската патриаршия, както по-рано, преди 1590 г. на нея се е подчинявала и Руската църква. През 1686 г. с акта на патриарх Дионисий IV Украинската църква е влязла в юрисдикцията на Московската патриаршия, в която по общоправославно съгласие пребъдва и до днес вече 333 години. Едновременно с появата на независима украинска държава през 1990 г. възникна и въпросът за независима автокефална църква. Става дума за законна и оправдана молба, на която Руската църква отчасти откликна, предоставяйки на украинците статут на широка автономия, но не на пълна

автокефалия. Възразявайки срещу това решение, Киевският митрополит Филарет, тогава все още каноничен епископ на Руската църква, след като загуби изборите за патриарх Московски, предизвика разкол, създавайки собствена, независима църква, за което бе наказан с лишаване от сан и анатемосан. Имаше и още една разколническа църква, ръководена от Макарий Малетич, низвергнат свещеник, впоследствие "ръкоположен" за "епископ" от хора, които не само бяха разколници, но и нямаха никакво апостолско приемство. Всички православни смятаха тези две отлъчени от общение групировки за разколнически. Но неотдавна, на 15 декември 2018 г., те се сляха, и на 6 януари 2019 г. бяха самоуправно приети в общение единствено от патриарх Вартоломей и от никой друг. А за канонична и законна църква и до днес всички смятат църквата, която принадлежи към юрисдикцията на Руската църква – автономната Украинска църква, начело с митрополит Онуфрий.

Ние няма да се задълбаваме в исторически, канонически и геополитически анализи, много от които дават убедително обяснение за намесата на Константинопол в украинския въпрос. За нас е важно да отбележим еклисиологичните и сотериологичните последици и да изясним нашата собствена позиция, да изразим голямата си тревога. Всички отдавна знаем, че патриарх Вартоломей не храни особено уважение към свещените канони, които той нарушаваше и продължава да нарушава, особено по отношение на връзките си с еретиците, а сега вече и с разколниците. Той се намеси във въпроса с украинската автокефалия, без да има канонична юрисдикция и пълномощия за това. В началото, опирайки се върху съветите на недостатъчно образовани или користни богословски консултанти, той се опита да обоснове своето нахлуване с позоваване на тъй наречения еклитон (ἔκκλητον), т.е. претендирайки, че само той като някакъв втори папа може да приема оплаквания и жалби от другите автокефални църкви, защото бил уж не пръв сред равни (primus inter pares), а пръв без равни (primus sine paribus), според новопоявилото се папистко мнение на пишман-богословите от постотеческата епоха. Но този аргумент веднага се срути с трясък, защото противоречи на съборната система на управление в Църквата, в чиито рамки всички патриарси и предстоятели са равни помежду си, а Константинополският патриарх притежава само първенство по чест, а не по власт, както претендира папата. Правото му да приема жалби е валидно само за хората, които спадат към собствената му юрисдикция, а не към юрисдикцията на другите патриарси. Безспорна и несъмнена е каноничната традиция, изложена в сбит вид от богодвижимия ум на един от най-големите ни богослови и канонисти – преподобния Никодим Светогорец, пред чието

величие трябва да се засрамят всички, които измислят и предлагат новоизмислени неща. В една обширна бележка той коментира Деветото правило на Четвъртия Вселенски събор, според което в случай на възникнало съмнение по едно или друго съдебно решение епископите и останалите клирици се обръщат към екзарха на диоцеза си или към предстоятеля на престола на царстващия град. Преподобният отец тълкува това правило въз основа на църковната история, множество други правила, мнения на авторитетни древни канонисти, а също и византийското законодателство на благочестивите царе, заключавайки, че "Константинополският предстоятел няма право да действа в диоцезите и областите на другите патриарси, и това правило не му дава правото да приема обжалвания по всяко едно дело във вселенската Църква". Освен всичко друго, той цитира и мнението на авторитетния канонист Зонара, който казва, че "Константинополският предстоятел разглежда жалбите само на онези, които са подчинени на Константинополския предстоятел, както и Римският папа разглежда само жалбите на онези, които се подчиняват на Римския папа", и че "Константинополският предстоятел е първият, единствен и последен съдия спрямо подчинените му митрополити – но не и спрямо онези, които се подчиняват на останалите патриарси" [9].

Когато патриарх Вартоломей се убеди, че за целите на своята трансгранична намеса в една чужда юрисдикция той не може да се опре върху еклитона, той с помощта на услужливите си съветници изведнъж откри, че след изтеклите 333 години Украйна спада не към юрисдикцията на Руската църква, а към юрисдикцията на Константинопол! Неговите небрежни или предубедени богослови скриха или погрешно претълкуваха множество документи, за да стигнат до смешния извод за временния характер на предаването на Киевската митрополия на Руската църква (временен за време от повече от три века!), а сега тази отстъпка се отменя. Необходимо е да се отбележи, че всички без изключение Поместни църкви винаги са смятали и смятат Украинската църква за част от Руската, а за митрополит Киевски – мъдрия и скромен владика Онуфрий. Следователно, възстановяването на украинските разколници от чужд, нахлул на чужда територия патриарх и самоволното предоставяне на църковна автокефалия, за което каноничната Поместна църква не е молела [10], въпреки противоположното мнение на собственото ѝ църковно свещеноначалие, без всеправославен консенсус, напротив – въпреки всеправославното несъгласие, мнимото и неканонично позоваване на някакво уж съществуващо право да приема жалби, смехотворните претенции за юрисдикция след изтичането на повече от три века, съпроводени от претълкуване на съответните документи – всички тези

неща правят статута на новата автокефалия проблематичен. Разколниците си остават разколници, а единствената канонична Църква в Украйна остава онази, начело на която стои митрополит Онуфрий. И затова и до ден днешен нито една Поместна църква, с изключение на Константинополската, не е признала и не признава новия “митрополит” на лъжеавтокефалната “църква” — разколника Епифаний.

Ние смятаме не само за несправедливо, но и за лишено от елементарна логика съзнателното затваряне на очите при някои хора по отношение на този проблем и едностранчивото им концентриране върху неща, които нямат връзка с него: например нвърху национализма или икуменизма на представители на Руската църква (но не и на каноничната Украинска църква), които те разглеждат под лупа, за да оправдаят неканоничността на собствените си постъпки.

Ние, повечето отци-светогорци, се зарадвахме много, когато с абсолютно мнозинство от гласовете Свещеният Кинотис взе решение да не изпраща представители или дори поздравително писмо на “интронизацията” на разколника Епифаний. Но пък и се огорчихме заради манастирите, които се оказаха в малцинство по този въпрос, и заради онези немногобройни отделни лица, които отстъпиха на натиска, игнорираха Вашето решение и взеха участие в интронизацията! Също такова чувство на радост изпълни сърцата ни, когато много обители отказаха да бъдат посетени от “епископите” и “клириците” на новата лъжецърква, но пък и горчивина и печал – по отношение на онези (за щастие съвсем малко), които ги приеха любезно и/или съслужиха с тях!!!

Високопреподобни честни отци!

Поради голямата сериозност на този въпрос, поради онзи авторитет и резонанс, които атонското свидетелство има в целия православен свят, а също и за осигуряването на вътрешноатонско единство ние

ВИ МОЛИМ

до излизането на всеправославно решение да забраните достъпа на споменатите разколници до нашето свето място – Света Гора, или като минимум да им забраните да извършват каквото и да било като клирици. Фактът, че на интронизацията на “архиепископ” Епифаний не присъстваше в лицето на свои представители нито една Православна църква, а също и това, че въпреки непоносимия натиск през изтеклите три месеца нито една

Православна църква не влезе в общение с неговата “църква”, налага според нас по необходимост едно такова решение. А сведенията за нови готвещи се вълни на посещения на споменатите разколници на Света Гора Атон на празника Благовещение и след Пасхата Господня диктуват това решение да бъде взето колкото се може по-бързо.

Освен това вие вероятно знаете и от други източници, и преди всичко от информационните писма, изпратени от каноничната Украинска църква, че върху главните дейци на разколническата “йерархия” тегнат не само църковни присъди (освен на Украинската, също и на Константинополската, Българската и други църкви), но и присъди на граждански съдилища за тежки морални престъпления, немислими дори за миряни и нехристияни! На съвестта им тежат и много други неща – и активната им намеса в неотдавнашния български разкол, и връзките им с украинските униати, и страшните гонения, на които те със съдействието на държавните власти подложиха каноничната Украинска църква през последните пет години и особено след признаването им от страна на патриарх Вартоломей, и скорошните неприемливи изявления на “архиепископ” Епифаний във връзка с хомосексуалните, и т.н. И най-сетне, вие разбирате, че техните посещения в нашите свети места съвсем не носят поклоннически характер, а целят да експлоатират авторитета на Атон, за да излязат от състоянието си на всеправославна изолация и да осъществят беззаконните си планове.

Ние, от своя страна, следвайки по Божия благодат безпогрешната, съборна и отеческа традиция на Църквата, няма да подлагаме на опасност нашето спасение, влизайки в общение с отлъчените украински разколници, защото смятаме, че всички, които влизат в общение с лишени от общение лица, сами се отлъчват – поне потенциално – от общение. По този начин ние няма да съдействаме и на гоненията срещу каноничната Украинска църква и на увековечаването на разкола на местно и на общоправославно ниво. Страхуваме се и от вътрешноатонски разкол, ако не бъдат взети правилни и мъжествени решения.

В очакване на вашия навременен отговор и с подобаващо уважение:

Старец Арсений йеромонах с братството си, килията “Панагуда” на манастира „Кутлумуш+; старец Авраам йеромонах с братството си, каливата “Св. Герасим”, Кутлумушки скит; старец Теофил йеродякон с братството си, килията “Св. Безсребреници” на манастира „Григориат“; старец Николай монах, килията “Св. Димитър” на манастира „Хилендар“; старец Йосиф монах с братството си, килията “Св. Теодор” на манастира “Св. Павел”; старец Сава

монах с братството си, килията “Св. Архангели” на манастира „Хилендар“; старец Никодим монах, килията “Св. Нектарий” на манастира „Ставроникита“; старец Гавриил монах, килията “Преп. Христодул” на манастира „Кутлумуш“; старец Ефросин монах с братството си, килията “Св. Йоан Предтеча” на манастира „Кутлумуш“; старец Паисий монах с братството си, килията “Св. Архангели” на манастира „Хилендар“; старец Никодим монах, килията “Св. Йоан

pravoslavie.bg